

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 37.

НА ЦЕТНИЉУ, У ПОНЕЂЕЉНИК, 1. СЕПТЕМБРА (12. РУЈНА) 1875.

ГОДИНА III. (V.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Стоје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 6; по год. 3; четврт год. н. 1. 50. н. За СРБИЈУ год. н. 7; по г. н. 3. 50.; четврт н. 1. 75. н. За ове друге земље год. н. 8. по год. н. 4; четврт год. н. 2. За ове земље се на ред 5 коштају. Предати и све изручено имају се администрацији, а дописи уреднику на Цетине.

ЦЕТИЊЕ, 31. Августа.

У првом листу своштити смо телеграме о бесједи кнеза Милана, која је скупштину народну отворила. Колико се из њих види, кнез је у свој изложеном уставанк босанско-херцеговачки и углавном озбиљно прилику, у којима се Србија због истога налази. А шта има Србија чинити — ту одлучну ријеч оставио је кнез скупштину — народу, да његовори.

Адреса — одговор скупштине на говор кнежев — донијео нам ту одлучну ријеч.

Догођаји у Босни и Херцеговини, и сада већ и у Старој Србији врло су озбиљни и брзи. У скупштини народној, по свијема гласовима из Србије, влада једна мисао. За то можемо, и и морано очекивати, да о тој, као у редовним приликама, неће бити дуге и никакве дебате. Ми мислимо, да ће скупштина већ сутра поднијети кнезу свој одговор.

Како ће гласити тај одговор? Због његова пресуднога значаја морали би га са највећом пажњом изчекивати, али данас очекујемо га ми са највећом поуздањем, управо с радошћу. Ми не можемо ни за један часак лати никак сузња, да неће бити израз потребе свега народа, одговорности Србије, и одзек онога гласа народа у Србији, који се у последње вријеме тако силно чује.

Кад је данашња влада неспособна, народ у Србији поздравно је ишту најодушевљеније у Ујерему, да је она носилац и да ће бити извршилац воље његове. Није свошптавамо, с каквијем озабињава је народ у Биограду поздравно кнеза и министре. Убојне пјесме и усклици најодушевљенији: „рат! рат с Турцима!“ то ми је био поздрав, и с тим су и одпоздравили ријечи председника Стевче Михајиловића, да ће се сложити народом „побједити свакога непријатеља“, и ријечи министра Ристића: „да су вријемна озбиљна и слога да треба“, и ријечи министра Милојековића: „да сад треба заборавити све што је било“.

Народ у Србији хоће рат. Рат хоће, јер га ништа већ окрвањени народ у Босни, Херцеговини и Старој Србији, јер га ишту интереси Србије, јер га ишту срећа и будућност свега народа српскога.

А народу је остављено да одређени вјеродостојни путем — скупштинско својом — и изјави то, и ми вјерујемо, да ће и изјавити.

Нема сузња, да ће се гласу томе одозвати високији народ наш с радошћу, какву у својој невољној животи још није осјећао, а с највећом Црна Гора, која стојећи једнако спремна и готова, чекаше само, да заједно са Србијом крене браћи у помоћ и из дјело велико народнога ослобођења.

С нестрпљивом дама очекујемо глас о патриотској изјави народне скупштине у Србији.

— На дан кад је састављено ново министарство грађанство биоградско поздравило је најодушевљеније кнеза и нове министре и том приликом најсилније показало ратоборност народну. „Граничар“ о томе има овај извјештај:

„У вече кроне се изложити бакљад кнежевој конаци, ће је у редовина стага од иллога коника, па до здања министарства. У сред бакљаде смјештено је било пјевачко друштво, које је пред кнежевни конак пјевало ратоборне пјесме. Свијета је било свијет, може бити 5-6000. Викало се на измјене: „живо кнезе“ и „рат, дај нам рат с Турцима!“ За бакљадом су ишли и неки консули, међу њима аустро-угарски Вреде. Од кнежева конака кренула се бакљада новог министру-председнику Стевчи, ће је пјевачко друштво такође неколико пјесма одјевало, а народ викало: „живо и „рат, у рат!“ Честита старац захваљив се народу искрено, рекавши му: „Хвала вам, браћо, на почести, што ми оказујете. Ја хвалим Бога, што је народ дошао до те свијести, то је сатро нитрагу и лаж. Ја ћу сви кој живот посветити отечеству. Будите сложни, па ћемо побједити сваког непријатеља српског. Живо кнезе и Србија!“ Овај одговор прекинула је публика као сваке друге треће ријечи бурним усклицима, и нарочито се ордио громовито „живо“ иа ријечи „нитрагу и лаж“ и „побједити сваког непријатеља“. Публика заједно с консулима присутници морала је гологлава слушати одговор Стевчичи, јер се викало са свију страна: „више доље, јер ћемо их запалити!“ Од Стевче кроне се бакљада Ристићу, ће се такође пјевало и викало: „рат!“ Ристић стана на прозор, и одговори од прилике то: да се народ ослони на кнеза и мудрост владе, јер је положај Србије озбиљан. Од Ристића кроне се бакљада обшчијској чаршији још и застано код министра Реди-воја Милојековића, који од прилике то исто рече, што и Ристић, само значајно дода: да би требало заборавити што је било. За тим оде бакљада пред кућу Грујићеву, то и ту одјевла пјевачко друштво неколико пјесма. Грујић изиђе на прозор и рече: „Ми се разумјемо (живо!) и опет велики: ми се разумјемо (живо!) Ја волим народ, што вјерује у свог владанца, и волим владанца, који је разумјео свој народ. Ми смо вам дали примјера, да треба старија са млађима да се здруже. Будите и ви сложни. Нек држе старија с млађима. И опет вам кажем: ми се разумјемо. Лаку вам воћ!“ (Бурно: „живо!“) После тога ишла је бакљада војеном министру Теши, који је у Србији врло популаран, и највише је викало пред његовим станом „рат! у бој!“ — но Теша не бјеше дома. Био је код кнеза. Оваква демонстрација не пахти се у Биограду.

— Биоградски „Исток“ овако суди о расположењу народа у Србији и скупштини:

„Земља је ратоборна. Материјалне неприлике, које без сумње потичу из то околности, што је Србија мала, још ће силније заљубити таласе родољубља и народног одушевљења. Народ види да му има живота и напретка само у животи и напрету своје једнокроне браће. Владалци Србије ватешки кнез Милан неће бити противан ономе, што буде хтеја Србија. Али из политичких разлога иницијативу у томе мора узети сам народ; госпојинска скупштина мора дати у овом погледу жива израза толики жељама народа у Србији.

Први задатак скупштински састоји се у свјавпању адресе. Каква треба да буде овогодинашња адреса? Ми нећемо да се намјешмо пажње за турске, а најмање народној странци, која је и до сад показвала толико свијести и такта. Цијела је Јевропа управо очи у српску скупштину, да види како осјећа народ у Србији прека својој

браћи, која точе врелу крви и која се куњају у сузана своје нејачи и срочади, само да би једном Српство било ослобођено и уједињено. Јевропа претпоставља, Српство нагледа, а ми смо увјерени, да скупштинска вољна неће показати никак родољубља сада, када је вихор српског покрета раздремао и ожало најсуљале самошнице и осјељало најчистије пљамљавице!

— „Вјек“ један од најпоглавитајих достојних грчкијех у Атини пише:

„Што се тиче нас Грка, који смо извојевали нашу слободу и који имамо још браће робујуће, не можемо се него из свег срца радовати покрету херцеговачком и желимо му добар успјех. Дај Боже да и Херцеговци дођу до своје слободе као што смо је ми извојевали. Грци би погрчили њихову предању, њихову прошлост, њихову будућност и одрекли би се племените идеје, коју представљају у историји, кад би и за тренутак оклењали да изјаво своје симпатије у корист народа, који се лати оружја да себи независност извојује. По несрбни у садашњем околностима у којима се Грци налази, не може она него желимо најтопшије добар успјех овјем јуначима, који подрживају у борби за независност“.

— „Уставност“, други лист атински пише:

„Дивља херцеговачкијех усташа и ноша је. Грчка највиђи још потамњела очи од суза проливенијех за Кавдају, не може добро да издвори заставу подигнуту српскијех усташа. Али ко зна, да је на брзо не опази, пошто јој боје нијесу непознате“.

Д О П И С И

МОРАЧА, 25. Августа. — У првом допису може јавно сав, да ће се по свој прилици трештенски и шарински усташи здружити, како ће у своје ослобођења започетом дјелу јаче и боље напредовати. Нагледи пребоше на сву стар, поменути усташи здружише се. Здружену војску које има преко 3000 људи предводе: војвода шарински Трипо, калуђер М. Дожић, Јосип и Раде Касжевић, Вук Кривићевић и Ристон Шарин. Њихова војска прве неколико дана кнези на Сивњанин у намери да ударе на Штитарицу тако звани село у Колашину. Предвођитељи свијесте своју војску на Гриво под Јабланов врх у Сивњанин планини. Они свијеставише се ту, неколико од своје дружинне пошљу да из околи потјено прегледају Штитарицу, како би јој лакше издуче ноћи испред зоре ударити могли. Увода ова на путу кнеже на једну чегу од преко 200 Турака штитарица. Турци опозивши мали број Срба врше им ударе. Јадни Срби напашани се на вуку почну се храбро бранити, јер у томе једноме спасење своје вађаху. Започети бој чује оставаша у Гриво српска војска на ватро потрчи браћи својој у обрану. Турци опколивши уводу српске војске јунаштом окрвањели бјаху, јер се надаху да им ниједан Срб отоден жив утети не може; по кад вишење храбре соколове ће Турцима ошкољеној браћи својој у помоћ трче, полаше се грме потурице и с бојашти страшно утеку. Срби у томе поћерају Турке убавили им на врату 8 Турака, и колико су их ранилијех Турци одукали, то они најбоље знаду! Колико год Турци имаху царско оружје и чебану свако једнога Србина млако ранише. На глас тога боја окупнише се многа турска села из Колашина, које је узрок било то Срби не могаше ударити на Штитарицу.

Срби после тога дана, 23. о. н. ударе на Прешане близу Таре и пет караула (сандурада)

турскијех војска, а даље на југо Турца остави. Дана 24. август они врше ударе и остапше даље карауле боре. Мртвијех Турца у овој жестокој боји било је преко 20. Живијех Срба ухватише на њих ударицу 10 Турца. У овој боји погинуло 2 Срба с једини рањеници.

Познато ће бити читавицама, како се јуначки против непријатеља боре виша браћа у Васојевићима. Они су већ четири карауле (велике тврђаве) заузели и то: једну на Тресцу, другу на Луки Вир, трећу Сердар кулу у Суњеску и четврту Новој кулу у Суњеску. У овим жестокај бојенима док су се ове куле срушиле било је преко 50 живијех Турца, а рањенијех преко 20. Предлоше им се на вјеру под управом Овједошине Казим Сокола 74 жана Турчина. Освједошени јуначки васојевићама на вјеру Турке приише и на вјеру их најбољше поварахне проустише у Беране. Ето иједна пријера чојевацке љубави. Но ба ли Турци поступили тако са Србија кад ба ли они у руке пади, на то је лако одговорити свакоме ко познаје азиатца турски?

Турци послаше тога подривљени с једним табором ратне и неколико стотина Арнаута ударе на Србе, но Срби се јуначки одрже и похерају Турце до савих Берана. На Ржаници има 15 кућа турскијех. Они изацпише се међу самим устаницима и плаше се да гинесу пред њима 15 водичака у којима је појенио лежало 15-ро полове ћезаре турске. Ово је адично овој послоници „о Турцине за неволу друже“. А овђе видљиво обратио „о Србине за неволу куце“. А велики наш pjesник и господар Петар II казало је у своје дјелу „Горском Вијенцу“. „Ја ћу ти га поклонити Вуче! тек ако ћеш да се окужимо, илао на је с такијем јунаком“. Поднашање турске ћезаре пред јатаганим српским било је мушкарцима обучена пријера само да избјегну грозећу им одласност. Они послаше тога оставе своје куће и утеку у Беране, да отуда сваки дан предводе Турке противу оних у чијега им рукама прије неколико дана живог пак смрт стајеше. Ово је оно, што је казало наш високоумни pjesник: „Нема кукства без крштена кукства“. У Беране дошло је једно дивје хиљаде башибозука, а иза њих још у великом броју нема.

Турци су у Васојевићима заузели манастир Ђурђевог стубове, српску школу и четири села: Луки, Долац, Бује и Вилици.

Пасо сам прије како је у Колашину дошло из Цариграда Теуфик-бег турски погранични комесар. Он ће кичу чекати Костаћ Есендију, да гранично неке дивље преко Бијеласце. То је тобож предмет, око кога је он у Колашину дошао. Почев сада нема прилике за ратну окој граница између Црне Горе и Турске, то бити ће г. Теуфик-бег турски велика дипломатија послао у Колашину на самој граници Црне Горе, да пази на сваки и најбољи корак црногорске владе гледано устану у Турској. Колико год је Теуфик-бег веома млад узраста, велико је омет духа и јуна, по томе турски дипломатија ни најбоље не сумњају, да г. Теуфик са особитим високоумљем својим неће моћи из Колашина прозрети у пољитику црногорске владе. „Есендија ти неговети, но си с врати почео тапета, а удар си и кичежених кичу, учно си кичу у Цариград, на некаку хабу притардио, потежа је ова наша школа: „Гор. Вијенац“.

СКАДАР, 28. Августа. —! Влада ниша у великој је бризи због догађаја око Арбаније и све што чини и припреме, које предузима, показује да јоко страхује од Црне Горе.

Јучер је дошло табор реднез из Тирана и исту ноће упутило се сапором у Подгорицу. Тако се чине велике припреме. Куле, што су покрај црногорске границе све су попуњени захврон и војском. Зетскијех Турцима раздали су зебну, а данас сутра даће им и пшавне, и њима и подгоричанима. Силку моћ чувају Турци прелазе на Морачу и Зету јер се боје, да сваки час Црногорци не пређу.

Овђе нема само један таборницама 400-500 људи, но сваки час очекује се нова војска, и то једни табор реднез из Елбасана и шест табора из Цариграда. У све, чујем, да долази у Скадар 15 табора њихова. Шест табора већ има у Подгорицу, Служ, Жабљак и Бар; окупиће се дакле ово 20 табора и од тога најбољше дна стајаће у Подгорицу.

Војска, која се сада купи кроз Румелију

доћи ће у Нови пазар. И туна ће бити 20 табора. Других 20 табора смјестити се у Босну и Херцеговину. Тако барем влада турски влада, и ја вам јављам оно што сам дознао, а хоће ли и бити тако, друго је питање. Ја барем нејерујем, да Турски може с великом војском ратнолагати, а још каже, да она може брзо покретати и ону војску, с којом располаже.

До данас није дошло још никакве захире за војску, осим мало брашна; очекује се са оном војском, што ће доћи на Цариград. Овој редме што је дошло, то је жалост погледати, градо, јадно, једна се путем вуче.

Незнам је ли истина, али тако чух, да ће се данас Дервиш паша искрвати у Драч, и да ће њи у манастир. У опште овђе се толики гласови прозивају, да је тешко истину разабрати. Најбољше Турци, који су очекивали усташени, причају се и свашта негађују, а понајбољше у Пријој Гори. Сваки дан се проноси гласови, из Шестана, Мурића и Крајине, да ће црногорска војска проћи кроз Крајину, али за наше чување њихово још се необистина то.

РИСАН, 28. Августа. — Пришло на ново прилоге позване за херцеговачку сиротињу, у своти од ф. 403; од којих достави нам одбор родољуба славенског општества из Одесе, преко г. г. Стевана Вучетића и капетана Марка Ђурковића форноти 400. — Слава им вада.

Приложне даме из Ресна: Илија Писар ф. 1, Нико В. Шаровић ф. 2. Укупно ф. 403.

У првом списку прилога нашијех, сигурно погрешном штампе изостај су ова имена г. г. приложника, што с овим испрљано и допуњавало: г. Ристо Ал. Суботић приложио ф. 5; г. Андрија М. Катурић ф. 1.

О д б о р :

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

— Изашла је из штампе девета свеска „СРБАЦИНЕ“ са овим садржајем:

Текст: „Трпач спасен“, роман Јаше Игњатовића (продужење). — „Пунји и Бубури“ од Ивана Тургењева. — „Двије три ријечи о музици“. — „О поставку чојевићег рода“, Хекед, (друго издавање). — „Књажених припојетке“, скруги Вук Врчевић. — „Народне умотворине“. Писалице, скупило их у Херцеговини Вук Врчевић. — Кривичан преглед. „Кривичан од дјела о војној организацији Грујевићеве и Иутанковој и на чинке Чолак-Литавене“, од Савине. — „Луки Вукаловић“. — „Др Фрајко Палацки“. — „Наше славе“. — „Коло“ за гласовир, написало др Јован Пачу. (Музикологија).

Сликне: „Лука Вукаловић“. — „Предјео из кривоношких браћа“. — „Жињска народна попила у Рису“. — „Пандур из Кипна“. — „Др Фр. Палацки“. — „Курсалом у бечкој варошкој врту“. — „На Косову“. Слика Ђорђа Крстића.

У десетој свесци изаше друга група „Мозаик“ од Јована Грујића Милетића.

Пошто ће девета свеска што прије изаћи, за то се претплатници за четар године умољвају, да претплату што прије обнове.

— Штампа се и девета свеска „ОТАЧЕВИНЕ“ за Септембар. Осим чланка, који се продужују, има:

1. Савјетља Госвојица *Наталија Петрова Кешиќ*, заручница Њ. Св. Господара кнеза српског *Милана М. Острелића VI* (оногласника слика из радионице др. Секељића у Бечу). — 2. *Кроз Шајкарску*, путничка црта *Владана Ђорђевића*. — 3. *Бока од Ст. Љубине*. — 4. *Моја игра*, јесеса Ст. Вл. Каћанског. — 5. *Прам мјесеца*, од Ст. Вл. Каћанског и др.

О Г Л А С.

СВИЈЕМА БОЛЕСНИЦИМА

снага и здравље без медицине и трошкова.
BEVALESCIERE DU BARY из ЛОНДОНА.

Има већ 28 година како ни једна болест није кадра супрот стати делатнијој овој храни.

која бес медицинске и трошкова лечи све боље у жезуцу, жвањка, грудина, плућника, устри, жезуца, сазујених кожна, дисану, бубрежна и бјелци, као и туберкулозу, сушницу, силпу, кашка, зитвор, проли, албост, шуљене, водену болест, грозницу, несвјестану, коместастје, зуљале ушњу, бљузаве баш и за врлине грудноне, суморност, мршљавосе, реку, костоболу, бљедну. — Извод из 80,000 цертфиката од људи, који су се помогли, међу којима цертфикати од професора др. Вурдера, г. Бемека, редов. професора медицине на марбуришком универзитету, медицинског савјетника др. Ангелстајна, др. Нореланда, др. Кимбела, професора др. Деле, др. Уре, грофице Кеотластуаровице, маркизе Брехановице и многих других високих особа, свакоме ће се бесплатно послати.

Кратак извод из сеједочинства.

Број 64,210. Маркиза Брехановица 7 година ратна је од јетре, не имала сна, држала не само удовима, вршавица и човица.

Бр. 79,810. Г-ђа удова Клементина из Девелдоре, држала је од давнашње главоболе и бљузавља.

Бр. 75,877. Флоријан Келе, ц. кр. чиновник из Будима, имао је запаљење плућа, несвјестану и терет на грудима.

Б. 75,910. Г. Гаура Темнер, ђак више трговачке школе у Бечу, боловао је од грудан и живца.

Б. 65,715. Г-ђица Мојлујева није могла да једе ни да спава и мршавица је.

Више храни Bevalescierе него месо и код одраслих и ђече уштеде 50 пута више на цијени него ли у другим интерјеријалима и јелима.

У плекхани кутијама: по фунти 1 ф. 50 и, 1 фунт 2 ф. 50 и, 2 фунта 4 ф. 50 и, 5 фуната 10 ф., 12 фуната 20 ф., 24 фунта 36 ф. — Пашкови од Bevalescierе у кутија по 2 ф. 50 и, и 4 ф. 50 и. — Чоколада од Bevalescierе у прашку и таблицама за 12 шола 1 ф. 50 и., за 24 шола 2 ф. 50 и., за 48 шола 4 ф. 50 и., у прашку за 120 шола 10 ф., за 288 шола 20 ф., за 576 шола 36 ф. — Добити се може код Barry & Comp. у Бечу: Wallfischgasse п.г. 8., у Пешти код Joseph v. Török; као и по свима варошима код добрих апотекара и дућанима; а бочка кућа шаље уз поштанску упутицу на својој страни. Још га продаје у Трсту: Serravallo; у Загубу: Andrović; Ријени: Prodani.

(1-12)

О Г Л А С.

Ово дана излази у Бечу

КАРТА БОЈИШТА

од др. Јордан.

Велика је 27 плица. Врло је тачна: показује сва важнија мјеста, брегове, ријеке, језера; обузена

Херцеговину и Босну

и граничећу Далмацију, војену Крајину, Србију и Црну Гору.

Кошта на јакој карти комад 20 новч. а с бојадисавица границама и околином 25 новчића. Имена су исписана немачки и словенски.

Наручује се на адресу: „Dr Jordan in Meidling bei Wien“.

Телеграми „Гл. Црногорца“.

СТАРА ГРАДИШКА, 30. Авг. — Прекрucher код Јабланице удружени чете Пешине и Остројина, сузбине Турке, освојили обалу Саве. Јуче 1500 Турца опколише усташе. Пешина и Остроја брањених силу са 50 другова погубише, остали одоше Козари. Усташа свега било 80, Турца 220.

ЦЕТИЊЕ, 31. Августа. — Јуче је, као и сваке године, прослављена овђе иквонди цара руског Александра. У десет сати било је у цркви благодарствено, којем су Њ. Ц. Св. Св. Кнез и кнегиња и сви г. г. сеште присуствовали.

— Са бојанима херцеговачког доблима сво неке вјести при закључку листа, за то их порано оставио за најуни лист.

Штампано у државној штампарији.